

5. Инвентаризациядаги фарқларни тартибга солиш ва инвентаризация натижаларини расмийлаштириш тартиби

5.70. Инвентаризация ва бошқа текширишларда аниқланган қийматликларнинг ҳақиқатда мавжудлиги бухгалтерия ҳисоби маълумотларидан фарқлари қуйидагича тартибга солинади:

ортиқча чиққан асосий воситалар, моддий қийматликлар, пул маблағлари ва бошқа мол-мулк кирим қилиниши ва тегишлича хўжалик юритувчи субъектнинг молиявий натижаларига ёки бюджет ташкилотини молиялаштиришни (фондларни) кўпайтиришга қайд этилиши, кейинчалик ортиқча чиқиш сабаблари ва айбдор шахслар аниқланиши керак;

ўрнатилган меъёрлар доирасида қийматликларнинг йўқолиши хўжалик юритувчи субъектлар раҳбарларининг фармойишига кўра ишлаб чиқариш ва давр харажатларига ёки бюджет ташкилотларини молиялаштиришни (фондларни) камайитишга ҳисобдан чиқарилади. Йўқотиш меъёрлари ҳақиқатда камомад аниқланган ҳоллардагина қўлланиши мумкин.

Бунда ўрнатилган меъёрлар доирасида қийматликларнинг йўқолиши қийматликлар камомади қайта навларга ажратишдаги ортиқчалар билан ҳисобга олгач белгиланишига эътибор берилади. Агар белгиланган тартибда ўтказилган қайта навларга ажратиш бўйича ҳисобга олингандан кейин ҳам қийматликлар камомади мавжуд бўлса, табиий

йўқолиш меъёрлари камомад аниқланган қийматликлар номи бўйичагина қўлланиши мумкин.

Тасдиқланган меъёрлар бўлмаган тақдирда йўқолиш меъёрлардан ортиқча камомад сифатида қаралади.

йўқолиш меъёрларидан ортиқча қийматликлар камомади, шунингдек, қийматликлар бузилишидан кўрилган йўқотишлар айбдор шахслардан ундириб олишга қаратилади.

Суиистеъмолликлар оқибати бўлган камомад ва йўқотишлар аниқланганда тегишли материаллар камомад ва йўқотишлар аниқлангандан сўнг 5 кун давомида тергов органларига берилиши керак, аниқланган камомад ва йўқотишлар суммасига эса фуқаролик даъвоси тақдим этилади.

камомад ва бузилишларнинг аниқ айбдорлари аниқланмаган ҳолларда, қийматликларнинг йўқотиш меъёрларидан ортиқча камомади ва қийматликлар бузилишидан йўқотишлар Вазирлар Маҳкамаси томонидан 1999 йил 5 февралда 54-сон қарори билан тасдиқланган Маҳсулот (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотиш харажатлари таркиби тўғрисидаги [низомга](#) мувофиқ хўжалик юритувчи субъектлар томонидан ишлаб чиқариш ва давр харажатларига ҳисобдан чиқарилиши ёки бюджет ташкилотида молиялаштиришни (фондларни) камайтиришга акс эттирилиши мумкин.

Бунда қийматликлар йўқотиш меъёрларидан ортиқча камомадини ва қийматликларни бузилишидан йўқотишларни ҳисобдан чиқаришни расмийлаштириш учун тақдим этиладиган ҳужжатларда шундай

камомад ва йўқотишларнинг олдини олиш бўйича қабул қилинган чоралар кўрсатилиши керак.

Қийматликлар бузилиши ҳолати тўғрисидаги хулосалар техник назорат бўлими ёки сифат бўйича тегишли инспекциялардан олинishi керак.

Табиий йўқолиш меъёрларидан ортиқча қийматликлар камомади ва бузилишини ҳисобдан чиқарилишини расмийлаштириш учун тақдим этиладиган ҳужжатларда тергов ёки суд органларининг айбдор шахслар йўқлигини тасдиқлайдиган ёки айбдор шахслардан зарар ундирилиши рад этилган қарорлари ёки техник назорат бўлими ёки тегишли ихтисослаштирилган ташкилотлардан (сифат бўйича инспекциялар ва ҳоказолардан) олинган қийматликлар бузилиши ҳолати тўғрисида хулоса бўлиши керак.

Қайта навларга ажратиш орқали ўзаро қоплаш натижасида ортиқча чиқиш ва камомадларнинг ўзаро ҳисобга олинishiга биргина текширилаётган давр учун, биргина текширилаётган шахсда, биргина номдаги товар-моддий қийматликларга нисбатан ва ишончли шахс рухсатига кўра айнан бир хил миқдорларда истисно тарзида йўл қўйилиши мумкин.

Йўл қўйилган қайта навларга ажратиш тўғрисида моддий жавобгар шахслар ишончли шахсга батафсил тушунтириш тақдим этадилар.

Моддий жавобгар шахслар айби бўлмаган ҳолда қайта навларга ажратишда ҳосил бўлган қийматдаги камомад фарқига инвентаризация баённомаларида бундай фарқ айбдор шахсларга киритилмаслиги хусусида узил кесил тушунтириш берилиши керак.

5.71. Инвентаризация натижалари инвентаризация тугаган ойдаги ҳисоб ва ҳисоботда, йиллик инвентаризацияда эса йиллик молиявий ҳисоботда акс эттирилиши керак.

5.72. Ҳисобот йилида ўтказилган инвентаризация натижалари маълумотлари инвентаризацияда аниқланган натижалар қайдномасида (5-илова^{*}) умумлаштирилади.

^{*} 1 — 18-иловалар рус тилидаги матнда берилган.

5.73. Инвентаризация вақтида аниқланган қийматликлар ҳақиқатда мавжудлиги билан бухгалтерия ҳисоби маълумотлари ўртасидаги тафовутларни тартибга солиш тўғрисидаги таклифлар кўриб чиқиш учун хўжалик юритувчи субъект раҳбарига тақдим этилади.